

Βιβλιοθήκες και δικαίωμα δημόσιου δανεισμού/ Βασιλική Στρακαντούνα

Περίληψη

Βιβλιοθήκες και δημιουργοί : ο διττός χαρακτήρας του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού. Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στηρίζει την αποστολή των βιβλιοθηκών προάγοντας τον πολιτισμό, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη και διάδοση της συγγραφικής δραστηριότητας ενώ παράλληλα και σύμφωνα με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, της οποίας σκοπός είναι και η χρηματοδότηση της πνευματικής δημιουργίας, το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού αποτελεί επιμέρους εξουσία του περιουσιακού δικαιώματος του δημιουργού.

Στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης θα γίνει αναφορά σε θέματα σχετικά με τη φύση και την προέλευση του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού, τις διαφορετικές προσεγγίσεις και πώς αυτές υλοποιούνται σε ευρωπαϊκό κυρίως επίπεδο, τη νομική βάση και το ευρωπαϊκό πλαίσιο λειτουργίας του. Επιπλέον θα παρουσιαστούν οι απόψεις τόσο των βιβλιοθηκονομικών ενώσεων όσο των δημιουργών ή των εκπροσώπων τους. Τέλος θα αναφερθούν προτάσεις στην κατεύθυνση στάθμισης αντικρουόμενων συμφερόντων

Ο δημόσιος δανεισμός

Ο δημόσιος δανεισμός των έργων της διανοήσης και του πολιτισμού που φυλάσσεται στις βιβλιοθήκες είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το έργο και την αποστολή των βιβλιοθηκών, προάγει την πνευματική καλλιέργεια και ενθαρρύνει την ανάπτυξη και διάδοση της συγγραφικής δραστηριότητας. Αποτελεί δε έκφανση του δικαιώματος των πολιτών στην πληροφόρηση, του δικαιώματος στην αναζήτηση, συλλογή και απρόσκοπτη πρόσβαση σε ένα πλουραλιστικό πλαίσιο πηγών πληροφόρησης. Ταυτόχρονα και σύμφωνα με το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, ο δημόσιος δανεισμός ενός προστατευόμενου έργου αποτελεί εξουσία του περιουσιακού δικαιώματος του δημιουργού ο οποίος έχει το δικαίωμα να επιτρέψει ή να απαγορεύσει στις βιβλιοθήκες τη δυνατότητα δανεισμού.

Τα έργα της πνευματικής δημιουργίας συνιστούν κοινωνικό αγαθό που βρίσκεται και πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτιστικής ζωής μιας κοινωνίας. Η κινητήριος δύναμη για τη δημιουργία ενός έργου του πνεύματος είναι η ανάγκη

επικοινωνίας του ίδιου του δημιουργού με το κοινό. Οι βιβλιοθήκες, τα αρχεία και τα μουσεία που είναι ανοιχτά στο κοινό αποτελούν έναν σημαντικό δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ δημιουργών και κοινού. Μέσω του έργου τους και των υπηρεσιών που αναπτύσσουν, συμβάλλουν σημαντικά στην προώθηση της πνευματικής δημιουργίας, καθώς συγκεντρώνουν και οργανώνουν την πολιτιστική παραγωγή των εθνών, συντηρούν παλιό υλικό, διατηρούν στο διηνεκές έργα τα οποία έχουν πάψει να πωλούνται στο εμπόριο και κοινοποιούν τις υπηρεσίες τους λειτουργώντας ως κέντρα πληροφόρησης. Πολλές φορές οι βιβλιοθήκες είναι οι κύριοι αν όχι οι μοναδικοί αγοραστές σημαντικών και ακριβών έργων όπως για παράδειγμα οι σπάνιες εκδόσεις. Επιπλέον αρκετοί δημιουργοί γίνονται ευρέως γνωστοί μέσα από διαδικασίες οι οποίες ξεκινούν από τις προθήκες ή τους καταλόγους των βιβλιοθηκών.

Ο ρόλος των βιβλιοθηκών στην ανάπτυξη μιας κοινωνίας βρίσκει έρεισμα σε διεθνές σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο είτε σε εξειδικευμένες νομοθεσίες είτε στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και της δυνατότητας εξαιρέσεων ή παρεκκλίσεων από το αποκλειστικό δικαίωμα του δημιουργού. Ειδικότερα, το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού, δεν προβλέπεται σε καμία διεθνή συμφωνία ή συνθήκη για τα πνευματικά δικαιώματα. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οδηγία 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992, θέσπισε το πλαίσιο πνευματικών δικαιωμάτων για την αναγνώριση του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού από τα κράτη μέλη, η οποία αντικαταστάθηκε από τη νέα κωδικοποιημένη Οδηγία.2006/115/EK.

Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού (ΔΔΔ)

Το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού (Public Lending Right (PLR)) είναι το δικαίωμα των δημιουργών να λαμβάνουν αμοιβή για τη δημόσια δωρεάν χρήση των έργων τους στις βιβλιοθήκες. Ο όρος βρίσκει εφαρμογή υπό δύο ξεχωριστές έννοιες.

- υπό την ακριβή νομική έννοιά του και σύμφωνα με το δίκαιο της ΠΙ πρόκειται για ένα αποκλειστικό δικαίωμα το οποίο δίνει στο δημιουργό το δικαίωμα να εγκρίνει ή να απαγορεύει το δημόσιο δανεισμό ενός προστατευμένου έργου.
- ως ΔΔΔ, περιγράφεται επίσης το δικαίωμα αμοιβής "remuneration right," δηλαδή το δικαίωμα ενός δημιουργού (όχι απαραίτητως του κατόχου πνευματικών δικαιωμάτων) να λαμβάνει χρηματική αποζημίωση για το δημόσιο δανεισμό του έργου του.

Η προέλευση του ΔΔΔ

Μία πρώτη αναφορά σχετικά με την αξίωση αμοιβής συγγραφέων για το δανεισμό έργων τους συναντάται σε ψήφισμα της Γερμανικής ένωσης συγγραφέων το 1883, σύμφωνα με το οποίο απαιτείται αμοιβή για το δανεισμό βιβλίων από δανειστικά βιβλιοπωλεία. Αργότερα το 1917, στο πρώτο ετήσιο συνέδριο της Δανικής ένωσης βιβλιοθηκών απαιτείται δημόσια αμοιβή για το δανεισμό των βιβλίων από τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Στις συζητήσεις που ακολούθησαν υπήρχαν αντιρρήσεις και από τις δύο πλευρές (βιβλιοθήκες και εκδότες) και έντονος σκεπτικισμός εκ μέρους κυρίως των βιβλιοθηκονόμων και μίας μερίδας συγγραφέων. Τα κυριότερα επιχειρήματα όσων εξέφραζαν αντιρρήσεις αφορούσε το υπερβολικό κόστος καθώς και το φόρτο εργασίας για το προσωπικό των βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθηκονόμοι υποστήριζαν ότι αυτή η αμοιβή θα οδηγούσε μοιραία σε περιορισμό των πόρων των βιβλιοθηκών και σε μείωση της αγοράς βιβλίων και οι συγγραφείς εξέφρασαν τον φόβο ότι η δειγματοληψία δε θα ήταν αδιάβλητη.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι δημόσιες βιβλιοθήκες άρχισαν να αυξάνονται λόγω της σθεναρής υποστήριξης από το κράτος. Οι υπηρεσίες δημόσιου δανεισμού που ανέπτυσαν αύξησε σημαντικά τον αριθμό των δανειζόμενων αντικειμένων, γεγονός που οδήγησε τους δημιουργούς να ζητήσουν τη θεσμοθέτηση του ΔΔΔ. Το ΔΔΔ εισήχθη για πρώτη φορά στις σκανδιναβικές χώρες και πιο συγκεκριμένα στη Δανία¹, όπου το 1946 δημιουργείται ένα απλό σύστημα ΔΔΔ στη λογική υπολογισμού της αμοιβής σύμφωνα με τα καταχωρημένα στις βιβλιοθήκες βιβλία. Στη συνέχεια η Σουηδία το 1954, εισάγει ένα πιο πολύπλοκο και δικαιότερο σε σχέση με της Δανία σύστημα, η Νορβηγία το 1947 και η Φιλανδία το 1961. Η Γερμανία είναι η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού αναγνωρίζεται ως στοιχείο της πνευματικής ιδιοκτησίας το 1972, το παράδειγμα της οποίας ακολούθησε το 1979 το Ηνωμένο Βασίλειο².

1

<http://www.emeraldinsight.com/Insight/ViewContentServlet?Filename=Published/EmeraldFullTextArticle/Articles/0721051103.html>

² <http://archive.ifla.org/III/clm/p1/PublicLendingRight-Backgr.htm>

Σύμφωνα με στοιχεία του PLR International³ μέχρι στιγμής τουλάχιστον 41 χώρες έχουν αναγνωρίσει το δικαίωμα δανεισμού στη νομοθεσία τους. Όμως εν λειτουργία συστήματα ΔΔΔ, με την έννοια ότι καταβάλλονται οι πληρωμές στους δημιουργούς ή υπάρχει σχετική νομοθεσία που να εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση, υπάρχει μόνο σε 28 από αυτές μεταξύ των οποίων: Αυστρία, Βέλγιο, Δημοκρατία της Τσεχίας, Δανία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Γροιλανδία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιχτενστάιν, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, UK. Επιπλέον οι κυβερνήσεις της Κύπρου και της Ουγγαρίας καταβάλλουν προσπάθεια να εφαρμόσουν σχήματα ΔΔΔ.. Εκτός της Ευρώπης εν λειτουργία συστήματα ΔΔΔ υπάρχουν στην Αυστραλία, τον Καναδά, το Ισραήλ και τη Νέα Ζηλανδία.

Λειτουργία των υφιστάμενων συστημάτων ΔΔΔ

Παρά τις διαφορετικές φιλοσοφίες και τον τρόπο υλοποίησης των υφιστάμενων σχημάτων ΔΔΔ τα κοινά χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα αφορούν στο ότι καταβάλλονται τουλάχιστον οι πληρωμές για το δανεισμό των βιβλίων στους δημιουργούς και ότι η εφαρμογή τους θεωρείται ως μέσο στήριξης των πολιτιστικών στόχων των χωρών που τα εφαρμόζουν.

Τα υφιστάμενα εθνικά συστήματα ΔΔΔ εμπίπτουν σε 3 κύριες κατηγορίες, σύμφωνα με τις οποίες το ΔΔΔ (α) κατοχυρώνεται στο δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας β) αναγνωρίζεται ως δικαίωμα αμοιβής σε χωριστή νομοθεσία γ) δίδεται ως ειδική κρατική οικονομική ενίσχυση για τον πολιτισμό. Ορισμένες βέβαια χώρες ακολουθούν μία συνδυαστική προσέγγιση των τριών προαναφερόμενων κατηγοριών.

- **Η βασισμένη στην ΠΙ προσέγγιση** η οποία απαντάται, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία, οι Κάτω χώρες κλπ., ο δανεισμός αντιμετωπίζεται ως είδος εκμετάλλευσης του περιουσιακού δικαιώματος των δημιουργών και οι δημιουργοί έχουν το δικαίωμα να χορηγήσουν άδεια δανεισμού των έργων τους στις βιβλιοθήκες.
- Το ΔΔΔ ως **δικαίωμα αμοιβής**, έξω από τα πνευματικά δικαιώματα, είναι ένα δικαίωμα στην αμοιβή, όχι ένα αποκλειστικό δικαίωμα. Απαντάται σε Δανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο για παράδειγμα ο νόμος PLR του 1979 δίνει στους δημιουργούς ένα νόμιμο δικαίωμα να λαμβάνουν

³ <http://www.plrinternational.com>

από το κράτος αμοιβή για το δανεισμό των βιβλίων τους από τις δημόσιες βιβλιοθήκες.

- Το ΔΔΔ ως μέρος της κρατικής ενίσχυσης για τον πολιτισμό συναντάται κυρίως στις Σκανδιναβικές χώρες, χώρες με μακρά παράδοση στην οργάνωση και παροχή υπηρεσιών εκ μέρους των βιβλιοθηκών.

Στην Ελλάδα το ΔΔΔ διατηρεί τον αποκλειστικό χαρακτήρα και οι βιβλιοθήκες και τα ιδρύματα που δανείζουν στο κοινό προστατευόμενα έργα ή αντικείμενα θα πρέπει να ζητήσουν την άδεια από το δημιουργό και τους άλλους δικαιούχους. Η άσκηση του ΔΔΔ δεν ρυθμίζεται με νόμο ή διοικητική πράξη και έχει αφηθεί στους δικαιούχους και στους Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ)⁴.

Καταβολή, υπολογισμός και δικαιούχοι αμοιβής ΔΔΔ

Γενικά οι καταβολές και το διοικητικό κόστος των σχημάτων ΔΔΔ καλύπτονται από το κράτος, κεντρικά ή σε τοπικό επίπεδο ή γίνεται κατευθείαν από τις βιβλιοθήκες σε συνεργασία με τους ΟΣΔ. Σε χώρες που ισχύει το δικαίωμα αμοιβής το κράτος ως ιδιοκτήτης βιβλιοθηκών καταβάλλει το ποσό, το ίδιο όμως συμβαίνει και σε Αυστρία και Γερμανία. Στις Κάτω χώρες πληρώνουν οι ίδιες οι βιβλιοθήκες. Σύμφωνα με την Έκθεση της ΕΕ (σελ. 11) όπου προβλέπεται αποκλειστικό δικαίωμα αυτό πρέπει να πληρώνεται από τις βιβλιοθήκες ως χρήστες των Πνευματικών Δικαιωμάτων. Συνήθως οι ρυθμίσεις για τη χορήγηση αδειών και τη διανομή των αμοιβών αναλαμβάνονται από τους Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης εξ ονόματος των κατόχων Πνευματικών Δικαιωμάτων. Το καταβαλλόμενο ποσό αμοιβής υπολογίζεται είτε σύμφωνα με τον αριθμό των δανείων είτε σύμφωνα με τον αριθμό των αντιτύπων που έχουν οι βιβλιοθήκες είτε με την κατανομή του συνολικής για αυτό το σκοπό χρηματοδότησης στους δημιουργούς.

- Το σύστημα του υπολογισμού με βάση τον αριθμό των δανείων εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σουηδία, τη Γερμανία, την Ισλανδία, την Εσθονία και τη Σλοβενία αλλά και το Ισραήλ. Τα τελευταία χρόνια οι διαδικασίες διευκολύνονται λόγω των στοιχείων που συλλέγονται από τα συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών των βιβλιοθηκών. Το σύστημα υπολογισμού με βάση τον αριθμό των αντιτύπων που έχουν οι βιβλιοθήκες εφαρμόζεται στη Δανία αλλά και στον Καναδά, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία. Η συσχέτιση

⁴ Καλλινίκου Δ(2007). Πνευματική Ιδιοκτησία και Βιβλιοθήκες, σελ. 76 επ'.

των πληρωμών με τις αγορές βιβλίων είναι το σύστημα που εφαρμόζεται στη Γαλλία.

- Στη Νορβηγία, το Υπουργείο Πολιτισμού διαπραγματεύεται ένα γενικό ποσό χρηματοδότησης με μια επιτροπή αντιπροσώπων των ενώσεων των δημιουργών και στη συνέχεια τα κονδύλια κατανέμονται μεταξύ των οργανώσεων, για να καταλήξουν στα μέλη τους με τη μορφή επιχορηγήσεων.

Κάθε σύστημα ΔΔΔ έχει τους δικούς του κανόνες σχετικά με το ποιος μπορεί να είναι δικαιούχος αμοιβής. Στις σκανδιναβικές χώρες επιλέγουν ως πολιτική να περιορίζουν την αποζημίωση στους συγγραφείς που γράφουν στις γλώσσες τους⁵, Στη Γερμανία, Ολλανδία, Αυστρία και τα λοιπά κράτη της ΕΕ ακολουθούνται οι διεθνείς συμφωνίες και δεν μπορούν να γίνουν διακρίσεις με βάση την υπηκοότητα των συγγραφέων. Το βρετανικό σύστημα είναι ανοικτό στους δημιουργούς που κατοικούν στις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (δηλ. χώρες της ΕΕ συν τη Νορβηγία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν).

Δανειστικά ιδρύματα που εξαιρούνται του ΔΔΔ και αντικείμενα δανεισμού

Οι περισσότερες χώρες χρησιμοποιούν τη δυνατότητα απαλλαγής ορισμένων δανειστικών ιδρυμάτων από το ΔΔΔ. Στην Ιρλανδία προβλέπεται απαλλαγή σε εκπαιδευτικά Ιδρύματα και Ιδρύματα προσβάσιμα στο κοινό. Στην Ιταλία προβλέπεται απαλλαγή από Βιβλιοθήκες και δισκοθήκες που ανήκουν στο κράτος. Στις κάτω χώρες, απαλλάσσονται από την καταβολή αμοιβής για δανεισμό σε άτομα με προβλήματα όρασης τα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα και οι βιβλιοθήκες. Στο Ηνωμένο Βασίλειο απαλλάσσονται ορισμένες δημόσιες βιβλιοθήκες και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στην Ισπανία και Πορτογαλία ισχύουν ευρείες εξαιρέσεις όσον αφορά τις βιβλιοθήκες, τα αρχεία και άλλα ιδρύματα που ανήκουν στο δημόσιο τομέα⁶ Στη Φιλανδία οι δημόσιες βιβλιοθήκες απαλλάσσονται της καταβολής αμοιβής.

Σε ότι αφορά τα δανειζόμενα αντικείμενα που υπάγονται στο ΔΔΔ ορισμένες χώρες όπως Γαλλία, Γερμανία, Αυστρία, δεν προβαίνουν σε διάκριση μεταξύ των

⁵ Με τον τρόπο αυτό ενισχύονται οι γλώσσες τους και ενθαρρύνεται το γράψιμο της λογοτεχνίας σ' αυτές.

⁶ Καλλινίκου Δ (2007). σελ. 84

αντικειμένων δανεισμού ενώ σε άλλες έχουν χορηγήσει αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού για ειδικά αντικείμενα (με ή χωρίς απαλλαγή βιβλιοθηκών από την αμοιβή). Στην Ολλανδία για παράδειγμα, εκτός των βιβλίων, καλύπτονται τα CD, τα οπτικοακουστικά μέσα και τα έργα της τέχνης. Στη Δανία, Φιλανδία και Σουηδία ο δανεισμός κινηματογραφικών αντικειμένων καλύπτεται από αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού. Στις περισσότερες περιπτώσεις καταβάλλεται αμοιβή μόνο για τις δημοσιευμένες εργασίες ενώ αποκλείονται τα επιστημονικά και πανεπιστημιακά συγγράμματα. Σπανίως καταβάλλεται αμοιβή ΔΔΔ για κυβερνητικές δημοσιεύσεις, βιβλιογραφίες ή λεξικά.⁷

Η νομική βάση του ΔΔΔ

Οι σχετικές με την πράξη του δανεισμού έννοιες και οι οποίες απαντούνται στα νομοθετικά κείμενα είναι το **δικαίωμα εκμίσθωσης 'Rental right'** και το **δικαίωμα δανεισμού 'Lending right'**

Το **δικαίωμα εκμίσθωσης 'Rental right'** ρυθμίζεται στη συμφωνία TRIPS⁸ (1994) για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου καθώς και στη συνθήκη WIPO για την πνευματική Ιδιοκτησία⁹ (1996) με ιδική αναφορά στα άρθρα 11 και 7 αντίστοιχα σχετικά με την εμπορική ενοικίαση (rental rights) στο κοινό (των πρωτοτύπων ή αντιγράφων που μπορούν να τεθούν στην κυκλοφορία ως απτά αντικείμενα) των προγραμμάτων υπολογιστών, των κινηματογραφικών έργων και των έργων που ενσωματώθηκαν στα φωνογραφήματα. Επιπλέον σχετικές ρυθμίσεις υπάρχουν στα άρθρα. 9 και 13 της Συνθήκης(WPPT)¹⁰ του 1996 για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα.

Το **δικαίωμα δανεισμού 'Lending right'** όπως ήδη προαναφέρεται δεν προβλέπεται σε καμία διεθνή συμφωνία ή συνθήκη για τα πνευματικά δικαιώματα.. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στα κράτη μέλη, ρυθμίζεται από την Οδηγία. 2006/115/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Δεκεμβρίου 2006, *σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα*

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Lending_Right

⁸ [TRIPS Agreement](http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/trtdocs_wo033.html)

⁹ http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/trtdocs_wo033.html

¹⁰ http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/trtdocs_wo034.html

δανεισμού και ορισμένα συγγενικά δικαιώματα στον τομέα των προϊόντων της διανοίας¹¹.

Η Οδηγία 2006/115/EK

Η Οδηγία **2006/115/EK** έχει στο επίκεντρο της προστασίας της το δημιουργό ενώ παράλληλα προσβλέπει σε μία προσεκτική στάθμιση συμφερόντων, αποτελεσματικότητα και σεβασμό τις διαφορετικές νομικές παραδόσεις των κρατών μελών της ΕΕ. Ο δημόσιος δανεισμός αποτελεί μορφή εκμετάλλευσης του πνευματικού έργου και οι δημιουργοί και οι άλλοι κάτοχοι ΠΔ έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να χορηγήσουν άδεια ή να απαγορεύσουν το δανεισμό των έργων τους από τις βιβλιοθήκες. Τα κράτη μέλη κατά την υλοποίηση του ΔΔ σε εθνικό επίπεδο έχουν τη δυνατότητα να προτάξουν τους εθνικούς πολιτιστικούς στόχους τους και πρώτον να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα υπό τον όρο ότι οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για το δανεισμό των έργων και να προβλέψουν ένα δικαίωμα αμοιβής στη θέση του και δεύτερον να εξαιρέσουν από το δανεισμό συγκεκριμένες κατηγορίες βιβλιοθηκών.

Με τη δυνατότητα παρέκκλισης διευκολύνεται η επίτευξη συμβιβασμού από μέρους εκείνων των κρατών μελών που εξέφρασαν τις αντιρρήσεις τους στην αποκλειστική φύση του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού ή δεν είχαν καμία πρόθεση να αναγνωρίσουν ένα τέτοιο δικαίωμα, με πρόφαση το κόστος και τις απαιτήσεις διοικητικής οργάνωσης που συνεπάγεται η αναγνώριση.¹²

Σ ότι αφορά τις προαναφερόμενες έννοιες της εκμίσθωσης και του δανεισμού η επιτροπή θεώρησε απαραίτητο να αποσαφηνισθούν οι σχετικοί όροι και για το λόγο αυτό με το άρθρο 2 παρ. 1 στ. Β ως **δανεισμός** ορίζεται η διάθεση προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0028:0035:EL:PDF>

¹² Η ερμηνεία της εν λόγω Οδηγίας δεν θα ήταν δυνατή από την ομιλούσα χωρίς τη συνεργασία του νομικού επιστήμονα και ερευνητή Δρ. Γ. Κικκή ο οποίος μου παραχώρησε για τους σκοπούς της παρούσης ομιλίας μέρος της αδημοσίευτης εργασίας του με τίτλο το «Δικαίωμα Δημόσιου Δανεισμού».

όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό. Ως **εκμίσθωση** (στ.. Α) νοείται η διάθεση προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος. Με τον ορισμό αυτό η Οδηγία διακρίνει από τη μία την πράξη δημόσιου δανεισμού από εκείνες τις πράξεις διάθεσης προς χρήση για απεριόριστο χρονικό διάστημα, όπως η πώληση ή η δωρεά και από την άλλη διαχωρίζει το δανεισμό από την εκμίσθωση

Ένα στοιχείο του ορισμού το οποίο προκάλεσε μεγάλη διαμάχη ήταν το **«όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος»**. Προκειμένου να αποφευχθεί να θεωρηθεί ότι εκείνες οι δανειστικές βιβλιοθήκες που επιβάλλουν κάποια μικρή εισφορά στους χρήστες τους ως ιδρύματα που προβαίνουν σε εκμίσθωση προστέθηκε η ακόλουθη διευκρίνιση με τη σκέψη 11 της Οδηγίας:¹³ Όμως το να θεωρήσει κανείς ότι η αναζήτηση άμεσου ή έμμεσου οικονομικού ή εμπορικού οφέλους αρκεί για να αποκλείσει τον χαρακτηρισμό της πράξης ως δανεισμό είναι παρακινδυνευμένο. Ας υποθέσουμε ότι μια καινούρια πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη έχει ως χορηγό μια φαρμακευτική εταιρεία, η οποία φυσικά προσδοκά να επωφεληθεί από το διαφημιστικό αντίκτυπο της χορηγίας της. Είναι λογικό να υποστηρίξει κανείς ότι σε μια τέτοια περίπτωση η βιβλιοθήκη διενεργεί εκμίσθωση και όχι δανεισμό¹⁴;

Η Οδηγία διευκρινίζει ότι ο δανεισμός πραγματοποιείται σε **«ιδρύματα προσβάσιμα στο κοινό»**, χωρίς να ορίζει την έννοια του κοινού, η οποία θα πρέπει να οριστεί κατά το εθνικό δίκαιο. Δε χωρεί αμφιβολία ότι ο ορισμός αυτός θα πρέπει να είναι όσο το δυνατό ευρύτερος, περιλαμβάνοντας δανειστικές βιβλιοθήκες ανοιχτές στην πρόσβαση του κοινού γενικά, ή μόνο των κατοίκων μιας τοπικής κοινότητας ή μόνο μιας ειδικής κατηγορίας κοινού όπως είναι οι σπουδαστές. Σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο, οι δημόσιες δραστηριότητες είναι αυτές που δε γίνονται σε οικογενειακό κύκλο και στερούν από το δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας την εύλογη απαίτηση αμοιβής¹⁵. Έτσι, η βιβλιοθήκη μιας δικηγορικής εταιρείας, ή μιας επιχείρησης που επιτρέπει την πρόσβαση στους υπαλλήλους της ή ακόμη και μια εκκλησιαστική βιβλιοθήκη πρέπει να θεωρούνται ως ιδρύματα ανοιχτά στο κοινό.

¹³ «Όταν ο δανεισμός που γίνεται από ίδρυμα ανοιχτό στο κοινό συνεπάγεται πληρωμή της οποίας το ύψος δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για την κάλυψη των εξόδων λειτουργίας του ιδρύματος, δεν υφίσταται άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας»

¹⁴ J. GRIFFINS, *Copyright and Public Lending in the United Kingdom*, [1997] EIPR, σελ. 500.

¹⁵ J. GRIFFINS, *ό.π.*, σελ. 500

Σύμφωνα με την οδηγία εξαιρούνται από την εκμίσθωση και το δανεισμό ορισμένες μορφές διάθεσης, όπως για παράδειγμα η διάθεση φωνογραφήματων ή κινηματογραφικών ταινιών με σκοπό τη δημόσια προβολή ή ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, η διάθεση για έκθεση ή η διάθεση για επί τόπου συμβουλευτική χρήση. Ο δανεισμός κατά την έννοια της οδηγίας δεν πρέπει να καλύπτει τη διάθεση μεταξύ ιδρυμάτων ανοιχτών στο κοινό. Σκέψη (10) Τόσο ο διαδανεισμός μεταξύ βιβλιοθηκών όσο και η απλή διάθεση για συμβουλευτική επί τόπου χρήση δεν καλύπτονται από την έννοια του δημόσιου δανεισμού κατά την Οδηγία, λόγω απαίτησης κάποιων κρατών μελών που ήθελαν να εξαιρεθούν ρητά οι δανειστικές βιβλιοθήκες που διαθέτουν βιβλία ή άλλο υλικό για συμβουλευτική επί τόπου χρήση, χωρίς να επιτρέπουν στους χρήστες να πάρουν αυτά τα βιβλία ή το άλλο υλικό στο σπίτι τους¹⁶. Η Οδηγία πρέπει να θεωρηθεί ότι καλύπτει και τον δανεισμό στην ηλεκτρονική του μορφή αφήνοντας τα κράτη μέλη να επιλέξουν τον κατάλληλο τρόπο για να ενσωματώσουν και αυτό τον τρόπο εκμετάλλευσης στο εθνικό τους δίκαιο¹⁷.

Παρεκκλίσεις από το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 της εν λόγω Οδηγίας προβλέπεται μια δυνητική παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού. Κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, επιτρέπει στα κράτη μέλη να αντικαταστήσουν το αποκλειστικό δικαίωμα από ένα δικαίωμα αμοιβής, ή να μην προβλέψουν καμία αμοιβή. Η παρέκκλιση αυτή μπορεί να προβλεφθεί για οποιοδήποτε έργο, δεν είναι όμως δυνατό τα κράτη μέλη να διακρίνουν ανάμεσα στο αποκλειστικό δικαίωμα και το δικαίωμα αμοιβής για το ίδιο προστατευόμενο αντικείμενο. Έτσι για παράδειγμα ένα κράτος μέλος μπορεί να προβλέπει ένα δικαίωμα αμοιβής για τα βιβλία και τα φωνογραφήματα κι αποκλειστικό δικαίωμα δημόσιου δανεισμού για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα οπτικοακουστικά έργα.

Επίσης δίνεται η επιλογή να αναγνωρίσουν το δικαίωμα αμοιβής μόνο στους δημιουργούς, ή στους δημιουργούς και στους καλλιτέχνες-ερμηνευτές ή σε όλους τους δημιουργούς, καλλιτέχνες-ερμηνευτές και παραγωγούς (όπως προκύπτει από τη διατύπωση της Οδηγίας «υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί

¹⁶ Jorg REINBOTHE and Silke von LEWINSKI, ό.π., σελ. 37-38.

¹⁷ Jorg REINBOTHE and Silke von LEWINSKI, ό.π., σελ. 42.

λαμβάνουν αμοιβή για το δανεισμό αυτό»). Ενώ το αποκλειστικό δικαίωμα για το ίδιο προστατευόμενο αντικείμενο (για παράδειγμα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή οπτικοακουστικών έργων) πρέπει να απονέμεται για όλες τις κατηγορίες δικαιούχων (δημιουργούς, καλλιτέχνες-ερμηνευτές, παραγωγούς).

Στην παρ. 3 του άρθρου 6 της Οδηγίας δίδεται δυνατότητα στα κράτη μέλη να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή αμοιβής για το δημόσιο δανεισμό. Η διάταξη αυτή προστέθηκε για να καθυστερήσει δυο κράτη μέλη και οι κατηγορίες ιδρυμάτων που φαίνεται να εμπίπτουν στην εξαίρεση είναι οι δημόσιες βιβλιοθήκες, τα πανεπιστήμια και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα¹⁸. Τα πανεπιστήμια και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αποτελούν εξαίρεση ήσσονος σημασίας σε σχέση με τις δημόσιες βιβλιοθήκες, για τις οποίες μια γενική εξαίρεση από την υποχρέωση αμοιβής δε συνάδει με το σκοπό της Οδηγίας, αφού θα άφηνε το μεγαλύτερο μέρος δανειστικών βιβλιοθηκών εκτός του πεδίου εφαρμογής της¹⁹. Συνεπώς εξαιρέσεις που αντιβαίνουν στη πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη για την πρόβλεψη ενός δικαιώματος δημόσιου δανεισμού δεν θα πρέπει να γίνουν δεκτές, όπως κι οποιαδήποτε διάκριση λόγω ιθαγένειας μεταξύ των κοινοτικών δικαιούχων, κατά τη σκέψη 18 της Οδηγίας²⁰.

Κατά τη διαδικασία ενσωμάτωσης της Οδηγίας στα εθνικά δίκαια υπήρξαν χώρες οι οποίες έκαναν ευρείες εξαιρέσεις και για το λόγο αυτό καταδικάστηκαν από ΔΕΚ για παραβίαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο κατά την ενσωμάτωση της Οδηγίας²¹. Ειδικότερα έκρινε ότι η Πορτογαλική Δημοκρατία, απαλλάσσοντας όλες τις κατηγορίες ιδρυμάτων δημόσιου δανεισμού από την υποχρέωση καταβολής της αμοιβής που οφείλεται στους δημιουργούς για τον δημόσιο δανεισμό, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992 (σκέψη 42).

¹⁸ Βλ. σχετική δήλωση στη συνάντηση του Συμβουλίου Εσωτερικής Αγοράς της 18^{ης} Ιουνίου 1992.

¹⁹ Έκθεση της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ό.π., σελ. 6-7.

²⁰ Έκθεση της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ό.π., σελ. 7.

²¹ ΔΕΚ 6 Ιουλίου 2006, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Πορτογαλικής Δημοκρατίας υπόθεση C-53/05, *OJ* αρ. C212 της 2ας Σεπτεμβρίου 2006, σελ. 7, ΔΕΚ 27 Απριλίου 2006, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, υπόθεση C-180/05, *OJ* αρ. C143 της 17ης Ιουνίου 2006, σελ. 20, ΔΕΚ 16 Οκτωβρίου 2003, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά του Βασιλείου του Βελγίου, υπόθεση C-433/02, *OJ* αρ. C289 της 29ης Νοεμβρίου 2003, σελ. 10, Συλλογή 2003, I-12191.

Η απαλλαγή όλων των κρατικών ιδρυμάτων από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής για το δημόσιο δανεισμό, θα στερούσε τους δημιουργούς από μια αμοιβή που θα μπορούσε να αποσβέσει τις επενδύσεις τους, γεγονός που θα είχε επιπτώσεις στη δραστηριότητα δημιουργίας νέων έργων. Σύμφωνα με την Οδηγία επιτρέπεται στα κράτη μέλη να προβλέπουν την απαλλαγή ορισμένων κατηγοριών ιδρυμάτων, χωρίς να υποχρεώνονται. Κι όπως κρίθηκε στην υπόθεση του Βασιλείου του Βελγίου (σκέψη 20), αν λόγω των περιστάσεων δεν είναι δυνατός ο καθορισμός των κατάλληλων κριτηρίων για την πρόσφορη διάκριση μεταξύ των κατηγοριών ιδρυμάτων, θα πρέπει να υποχρεωθούν όλα τα ενδιαφερόμενα ιδρύματα να καταβάλλουν την αμοιβή (σκέψη 40).

Η άποψη της κοινότητας των βιβλιοθηκών

Όταν το 2004 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή(ΕΕ) κινήθηκε ενάντια σε ορισμένα κράτη μέλη για την εναρμόνιση με Οδηγία 92/100 η EBLIDA²² υποστήριξε το δικαίωμα των κρατών μελών α) είτε να μετασχηματίσουν το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού σε ένα απλό δικαίωμα αμοιβής, με την υποχρέωση αυτό να καταβάλλεται στους δημιουργούς β) είτε να απαλλάξουν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής, όπως οι προσιτές στο κοινό βιβλιοθήκες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα μουσεία και τα αρχεία. Η EBLIDA πιέζει την ΕΕ να αναγνωρίσει ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι απαραίτητο να εφαρμοστεί η ευελιξία που παρέχεται στα κράτη μέλη να απαλλάξει, για πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς λόγους, τα προαναφερθέντα ιδρύματα από την πληρωμή της αμοιβής για το δανεισμό ορισμένων έργων.²³ Η οδηγία ΔΔΔ συνάντησε σθεναρή αντίσταση και από την πλευρά της IFLA²⁴ η οποία έχει δηλώσει ότι οι αρχές του δικαιώματος δανεισμού μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την ελεύθερη πρόσβαση στις υπηρεσίες των δημόσια προσιτών βιβλιοθηκών, υπονομεύοντας το δικαίωμα των πολιτών στην πληροφόρηση. Η οδηγία ΔΔΔ και η εφαρμογή της στις δημόσιες βιβλιοθήκες

²² <http://www.eblida.org/>

²³ <http://www.eblida.org/uploads/eblida/10/1167690819.pdf>

²⁴ <http://www.ifla.org/>

απορρίφτηκε από ευρωπαίους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων των νομπελιστών Dario FO και Jose Saramago²⁵

Στην Ελλάδα, η ΕΕΒΕΠ²⁶ εκφράζει τις αντιρρήσεις της σχετικά με τις δυνατότητες που δίνει η ελληνική νομοθεσία στις βιβλιοθήκες να υποστηρίξουν το έργο τους και στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την επανακωδικοποίηση του Ν 2121/93, και ειδικότερα σε ότι αφορά το ΔΔΔ προτείνει α) να μη διατηρηθεί ο αποκλειστικός χαρακτήρας του δικαιώματος και β) να υιοθετηθεί με σαφήνεια η δυνατότητα παρέκκλισης του δικαιώματος τόσο για τις δημόσιες βιβλιοθήκες όσο και για τις Βιβλιοθήκες των Δημοσίων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Παρά την επιθυμία της κοινότητας των βιβλιοθηκών για απρόσκοπτη πρόσβαση των χρηστών στο υλικό των βιβλιοθηκών και παροχή δωρεάν υπηρεσιών εφικτή ίσως είναι μόνο η πρόταση της εξαίρεσης από το ΔΔΔΔ ορισμένων Ιδρυμάτων. Στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαν πρωτίστως να ενταχθούν οι βιβλιοθήκες των Δημοσίων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων. Η πρόταση αυτή μπορεί να γίνει δεκτή για τρεις κυρίως λόγους: Α) βρίσκεται εντός των ορίων του αρ.6 της Οδηγίας 2006/115. Β) είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ²⁷. γιατί ενώ κάνει χρήση της δυνατότητας ορισμού ορισμένων ιδρυμάτων που εξαιρούνται από την πληρωμή αμοιβής σύμφωνα με το αρ.6 της Οδηγίας 2006/115, αναφέρεται σε μια πολύ περιορισμένη και συγκεκριμένη κατηγορία ιδρυμάτων, δηλαδή τις Βιβλιοθήκες των Δημοσίων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και όχι όλες τις Δημόσιες Βιβλιοθήκες. Γ) αποτελεί έκφραση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της Παιδείας στην Ελλάδα και βρίσκεται σε συμφωνία με την αποστολή των Βιβλιοθηκών των Δημοσίων και Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων. Είναι σαφές ότι η οποιαδήποτε καταβολή αντιτίμου δανεισμού μέσα στις Βιβλιοθήκες των Δημοσίων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων πρόκειται να αποβεί επιζήμια για την πρόοδο της έρευνας, της μάθησης και της γνώσης στους κόλπους των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και να επιβαρύνει ακόμη περισσότερο προϋπολογισμούς οι οποίοι είναι ήδη ασφυκτικά στενοί, σε βαθμό που να μην μπορεί να εκπληρωθεί η αποστολή των Ιδρυμάτων. Παράλληλα, η καταβολή αντιτίμου θα υποσκάψει την πολύχρονη παράδοση της δωρεάν παροχής πρόσβασης στις πηγές πληροφόρησης της επιστήμης,

²⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Public_Lending_Right

<http://www.eebep.gr/>

²⁶

²⁷ (π.χ. υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά Βελγικής Δημοκρατίας C-433/02 ή την υπόθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της Πορτογαλικής Δημοκρατίας C-53/05)

που αποτελεί κύρια αποστολή των συγκεκριμένων Βιβλιοθηκών. Η αποστολή των Βιβλιοθηκών αυτών δεν έχει καμιά σχέση με το εμπορικό κέρδος, αλλά με την αφιλοκερδή προώθηση της γνώσης και της επιστήμης προς όφελος φοιτητών και διδασκόντων στα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα και επομένως, του δημοσίου συμφέροντος.²⁸

Αντί επιλόγου

Ο ρόλος των βιβλιοθηκών τόσο στη συγκέντρωση και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των εθνών όσο και στην ανάπτυξη του πολιτιστικού επιπέδου τους επιπέδου είναι αδιαμφισβήτητος. Όμως τα τελευταία χρόνια κύκλοι οι οποίοι εκτιμούν τα έργα του πολιτισμού και την εκπαίδευση μόνο ως εμπορικά εκμεταλλεύσιμα προϊόντα, υποσκάπτουν το έργο των βιβλιοθηκών, ποινικοποιώντας πράξεις όπως ο δανεισμός ή η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση. Ακούγεται πολλές φορές η άποψη εκπροσώπων των δημιουργών ότι οι βιβλιοθήκες λειτουργούν εις βάρος των συμφερόντων δημιουργών και ανασταλτικά στις πωλήσεις των έργων.

Οι προσπάθειες που κλιμακώνονται τα τελευταία χρόνια σε διεθνές επίπεδο, με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατή νομική προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών και η έλλειψη σαφήνειας σε ότι αφορά τις χρήσεις των έργων στο πλαίσιο των βιβλιοθηκών, δημιουργεί ένταση κυρίως μεταξύ των κατόχων πνευματικών δικαιωμάτων ή των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης και των βιβλιοθηκονόμων και χρηστών. Μια ένταση η οποία χαρακτηρίζεται ανάλογη «πολεμικής σύρραξης» και μέχρι στιγμής δεν οδηγεί παρά στην αβεβαιότητα. Με αυτό το δεδομένο και με την πολιτεία σε ότι αφορά την Ελλάδα να μην θέλει ή να μην επιδιώκει ουσιαστικά να λάβει σαφή θέση ως αναρωτηθούμε ποιες επιλογές έχουμε ως επαγγελματίες και ποια στάση πρέπει να κρατήσουμε τελικά σ' αυτή τη διαμάχη. Μεσολαβητές που προωθούν την ειρήνη και διατηρούν την εκεχειρία σε κάθε πλευρά, ή απλοί παρατηρητές και ανταποκριτές του πολέμου, τηρώντας στάση αναμονής. Κατά την άποψή μου οι βιβλιοθηκονόμοι και επαγγελματίες της πληροφόρησης μπορούν να αναλάβουν ενεργό ρόλο, να ακολουθήσουν τους ηθικούς τους κανόνες, να σεβαστούν

²⁸ Προτάσεις της ΕΕΒΕΠ για διορθωτικές επεμβάσεις στο Ν. 2121/93 προς τον ΟΠΙ(2008) Εισηγητές Α. Φράγκου, Β. Στρακαντούνα.

το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και να συμμετέχουν ενεργά στο διάλογο ή τη διαβούλευση, προς την κατεύθυνση αλλαγής αυτού προς όφελος του έργου που επιτελούν οι βιβλιοθήκες, της κοινωνίας και της ολότητας εν γένει.²⁹

Βιβλιοθήκες και δημιουργοί τι άλλο μπορεί να είναι παρά συνοδοιπόροι και φυσικοί σύμμαχοι που επιδιώκουν να προωθήσουν τα πνευματικά έργα και με όχημα την υπάρχουσα γνώση να δημιουργήσουν νέα. Η χρυσή τομή θα αναζητηθεί στην ισορροπημένη στάθμιση δικαιωμάτων και συμφερόντων.

Στο σημείο αυτό και ως κλείσιμο της ομιλίας μου θα ήθελα να δώσω το βήμα σε ένα αγαπημένο σύγχρονο δημιουργό το Γιάννη Καλπούζο³⁰ να μας πει δυο λόγια για τη σχέση βιβλιοθήκης—δημιουργών-χρηστών .

«Καταθέσεις, αναλήψεις του πνεύματος είναι η σχέση του συγγραφέα–ερευνητή με τις βιβλιοθήκες. Πηγή εκείνες για τις έρευνές του και πηγή ο ίδιος με τα έργα του για τους αναγνώστες–επισκέπτες των βιβλιοθηκών.

Σταθεροί φύλακες οι βιβλιοθήκες όταν οι κανόνες του εμπορίου εξοβελίζουν από τα βιβλιοπωλεία τα έργα των συγγραφέων και σταθεροί τροφοδότες των βιβλιοθηκών οι συγγραφείς ανεξάρτητα εάν η πολιτεία αδιαφορεί για την πνευματική τους προσφορά και επιχορηγεί πλείστες όσες εκδηλώσεις ευτελέστατης αισθητικής».

²⁹ Στρακαντούνα Β (2010), Δίκαιο και δεοντολογία στις βιβλιοθήκες. Εισήγηση σε ημερίδα της ΕΕΒΕΠ, 20/3/2010 , «*Ο ρόλος του βιβλιοθηκονόμου τον 21ο αιώνα*»

³⁰ Γιάννης Καλπούζος, (Συγγραφέας, ποιητής, αγαπημένος του κοινού το 2009 για το έργο του «Ιμαρετ» . Το συγκεκριμένο κείμενο ζητήθηκε από τον συγγραφέα για τους σκοπούς της συγκεκριμένης ομιλίας.)